

01093

Småtryck

H (Ref., smätv.)
EX A

Samtal

imellan

Kammarpigan Carin och Huspigan
Christine

om

Cholera-sjukdomen.

—————
E. EDERHOLM,
Ecksteinska Boktryckeriet.

1834.

A. III.

B 3029/47

10111

1881

Commissioner of the General Land Office

1881

Department of the Interior

1881

Commissioner of the General Land Office

1881

A. III.

Christine. Nå, kära Jungfru, hur står det till med henne? Jag har inte råkat henne på så länge, och nu för tiden kan man inte ha sett en bekant på en dag, utan att frapfrukta för, att den är båd' död och begrafwen.

Carin. Ja, hon må wist säga det, kära Jungfru Christine; den förskräckliga Choleran gör af med så mycket folk, och så hastigt se'n.

Christine. Ja, ja, men det är wäl dem, som hjälpa henne också.

Carin. Hwad menar hon med det, Jungfru Christine?

Christine. Liksom hon inte skulle weta, hur det går till på sjukhusen?

Carin. Jo, nog wet jag det alltid: om det skulle hända mig, att jag fick Choleran, så wille jag hellre föras dit, än ligga hemma, så mån min goda fru än är om mig; ty der är jag säker att få bättre skötsel, der ä' Doktorer ständigt närwarande, och sköterskor, som

förstå att behandla sådana sjuka. Der skall
ock hållas mycket snyggt och rent.

Christine. Är hon galen, Jungfru Ca-
rin? bed hon Gud bewara sig från att kom-
ma dit; ty då först kan hon wara riktigt sä-
ker på att dö.

Carin. Hwad säger hon för slag, kära
Jungfru?

Christine. Kors, hwad hon gör sig till!
Wet hon då inte hwad de ge dem in der?

Carin. De ge dem wäl inte annat in än
medikamenter, wet jag?

Christine. Wackra medikamenter! En
arbetskarl här på söder, som fått Choleran
och blifwit förd på sjukhuset, hade tagit med
sig en hund, och när Karlen lagt sig och skö-
terstkan skulle ge honom in, råkade hon att spilla
litet af medikamentet på golfwet, som hunden
lickade på, — och hwad tycks! han dog strax.
Sådant tyg är det de få.

Carin. Gud förlåte henne, så hon talar,
Jungfru Christine! Hon kan wäl aldrig tro
sådant?

Christine. Skall jag inte tro det, när
wår hjälphustru, som aldrig ljuger, hört det af

Madam Sladdrén, som hört det af en Fröggersta, som sjelf talt wid den, som förde dit både karlen och hunden?

Carin. Ja, men såg han också, att hunden dog af medikamentet, ty, ser hon, det är hufvudsaken?

Christine. Kors, hwad hon alltid är twiswelaktig! Skall man inte tro det, som så många säga, hwad skall man då tro?

Carin. Kära Jungfrun, man skall inte tro på en sak, därför att många säga efter den, ty, ser hon, en osanning blir icke sanning därför, att hon och hundra Madamer Sladdrén tro på den och tala om den. Och det här tror jag inte på förr än jag hört det af dens mun, som ägde hunden, och knappt då. Dessutom kan det wäl hända, att det ges något medikament, som är dödande för hundar, utan att det derföre upphör att wara ett läkemedel för menniskor. När jag tjente hos Grefwinnan på Norr, som hon wet, så dog hennes wackra papegoja, för det att Kammartjenaren råkat ge henne en bittermandel — och en bittermandel kan ju både Jungfru Christine och jag äta utan minsta fara.

Christine. Tror hon då inte heller, att en madam, som blifwit förd på sjukhuset, fått ett stort hål på sin ylle-schal af en droppa, som de spillde, då de gäfwö henne in?

Carin. Nej, inte heller. Wåra squaller-madamer plä inte ha särdeles ondt om hål på sina schalar, och det kan alltså lätt hända, att hon gjort medikamentet orätt; hon kan också ha spillt något förut på schalen, som, när medikamentet kommit till, wällat hålet. Sådant har jag sett förr en gång och skall bewisa på Jungfruns egen schal, om hon har lust, när som helst.

Christine. Nej, jag tackar. . . Ja, den, som wore så höglärd som Jungfrun.

Carin. Det skall wäl wara en pik det, kan jag förstå, men sådana pikar tål jag gerna, ty det är ingen skam att bruka sitt förnuft, derföre har man fått det, ej heller att låta rötta sig af förnuftigt folk och dem som bättre förstå sig på sådant, än hon och jag och våra gelikar.

Christine. Ja, ja, så är det. Men när man tjenar länge i bättre hus, så tror man

ell slut inte på något af hwad annat besked-
ligt folk tror.

Carin. Jo wist, Kära Jungfru, det wore
illa annars; men jag tycker bara i det här
fallet, att man inte bör wara så lättrogen,
först och främst emedan det är en Christelig
pligt, att icke bära falskt wittnesbörd
emot sin nästa, och dertill hörer, att icke be-
skylla den för något så rysligt som mord, och
sedan derföre, att jag omöjligen kan begripa,
hwartill det skulle tjena?

Christine. Tjena! ja, så. Hon tror då
inte heller, att de rika wilja bli af med de
fattiga?

Carin. Nej, se det tror jag alldeles icke,
Kära Jungfru Christine; då tror jag mycket
före på hennes hundar och schalar. Hwad
skulle det bli af de rika, om det icke finnes
personer, som kunde förrätta alla de lägre
syftor, som de ej kunna förrätta sjelfwa? om
det ej finnes personer, som behöfde den be-
talning de derföre lemna, med ett ord fattiga,
arbetare och tjenare, som hon och jag? Skulle
ej Herrarne sjelfwa då nödsakas föra hem och
läga sin wed, sköta sina hästar, borsta sina skor

och kläder, och Fruarna uppköpa och koka sin mat, ligga på tvättbryggorna och golfsven, tvätta sina diskar och städa sina rum? Och hon menar, att de inte inse, att wi äro lika nödvändiga för dem, som de äro för oss? Min goda fru tillstår det ofta, när jag någon gång råkar att bli sjuk. "Jag vill hellre, säger hon, då hon ger mig in och pysslar med mig, sjelf vara sjuk, än att du skall vara det, ty då wet jag mig ingen råd." Och, tro mig, så tänka de alla. Den rike behöfwer den fattiges arbete för att lefwa, och den fattige behöfwer den rikes penningar för att lefwa; och så äro de för hwarandra lika nödvändiga; det säger mig alltid min goda fru, när wi tala om huru olika det är deladt här i werlden. Och, om de rika woro så obarmhertiga, så ohyggliga, att de wille bli af med de fattiga, så bära de sig ju mycket dumt åt, som göra det med så ofantliga kostnader, som med hundratusentals Riksdaler inköpa och inreda sjukhus, uppköpa medikamenter, aflöna Doktorer och sköterskor, waka sjelfwa natt och dag, och det med fara för sitt eget lif, i Sundhetsbiråar, eller hwad de alle

heta, när de blott behöfde lemna de fattiga i
sina hål åt sitt eget hjälplösa tillstånd, i en
sjukdom, som ofta dödar inom några timmar?
Det wore ju det aldrasäkraste medlet att bli
af med dem. Nej, kära Jungfru Christine,
tänk inte så ogudaktigt om dem. Gå till sig
sjelf: huru skulle det icke gräma henne, om hon
hörde sig beskylldas för att wilja taga lifwet af
den, som hon gör allt hwad i hennes förmåga
står, för att rädda ifrån döden, som hon på
egen bekostnad skaffar sjukrum, en god säng, läke-
medel, skötsel, föda, allt som den saknar hemma?
Och så orättwisa, så otacksamma, så grymma
äro alla de, som uppdikta sådant sawaller, som
det hon nu berättat för mig, och sprida det bland
de enfaldiga. Huru mycket skall det ej gå den
goda Kungen till sinnes, som öfer ut så mycket
penningar för den fattiges skuld, och alla dem,
som följa hans exempel, att höra den fattige så
litet skönja på deras wälgerningar och deras
nöda? Jag är riktigt färdig att gråta, jag,
när jag hör det, ty jag wet hur wäl de
mena; jag har sjelf i huset der jag bor sett
huru många Herrskaperna huspit genom att
strax ge dem in ett kräkmedel och låta dem

dricka fläderthé. Ja, jag har sjelf känt en ung bättre Herre, nyss gift, som så syfvelsatte sig med att förja för Cholera-sjukas wård, att han wårdslösfade sin egen hetsa, fick Choleran och dog.

Christine. Ja, ser hon, jag menar inte att de göra det sjelfwa, men Doktorerna, genom sina starka medikamenter.

Carin. Doktorerna! Det ha de till taefen för det de wåga sitt lif för att kurerade de fattiga. Eller har hon inte hört, att flere Doktorer, som wårdat sådana sjuka, blifwit döda? ty det är, min sann, ingen sjukdom att narras med. Hwad skulle det defutom vara för uträkning af Doktorerna, om de också kunde vara så omenfkliga, så ogudaktiga, som ingen menniska bör tro eller har den ringaste anledning att tro om dem, emedan de just wid detta tillfälle wisa de största prof af menniskokärlek och natt och dag waka wid sjukfångar eller wandra imellan sådana. Det är ju så många af dem, som ha en wif årlig lön, för att hwar och en inom sin trakt kurerade de fattiga för intet, när de bli sjuka. Om de nu kurerade ihjäl de fattiga,

så miste de ju sina löner, kan hon inte begripa det, kära Jungfru? Om hon tror Doktorerna så ogudaktiga, så glömska af hvad Guds och werldslig lag bjuder, så bör hon wäl inte tro dem wara dumma och obetänksamma, men dumt och obetänksamt wore wist det, att i så många wittnens närwaro och genom sköterskers och andras biträde döda med medelkamentet folk, som säkere döer om det ej får några, och som de derföre endast behöfde låta ligga i sina sängar. Hon har också orätt, som tror, att det bara är fattigt folk, som döer af Choleran. Här har ju redan mycket rikt och bättre folk dött i den, och på andra ställen skall det wara lika så, om inte värre. Det är Gu'näs med sådana sjukdomar, som med stora eldswådor: de träffa den rike så wäl som den fattige.

Christine. Ja, kära Jungfru, nog lägger hon wäl sina ord, men jag will ändå inte komma på något sjukhus, om jag får Choleran: för säger jag ingenting om min sjukdom, men sätter mig i en wård och döer!

Carin. Jo, det wore klokt, kära Jungfru. Men, om hon nödwändigt will bli en sjuks-

spilling, så har hon inte rätt derföre att sätta alla andras lif i fara, som bo i huset; ty det är, säger man, just i dödsstunden, som sjukdomen smittar.

Christine. Jag är inte den enda, som tänker så, det kan jag försäkra: allt fattigt folk i hela qvarteret säger detsamma.

Carin. Så mycket värre. Då är det också lätt att förklara hwarföre så mycket fattigt folk dör i sjukdomen. När de i stället att säga till strax och medan hjelp lätt kunde fås, först låta transportera sig till sjukhuset när sjukdomen tagit öfverhand, och de derefter dö, kanske wid första läkemedel de få, så heter det att Doktorerna taga lifwet af dem och att de äro i komplott med de rika för att på sjukhusen göra sig af med de fattiga! Och så är det likwäl de fattiga sjelfwa, som mest hjelpa till att göra af med sig. Men de göra det ock på annat sätt. Hur ser det wäl ut hos Madam Gladdrén? Smuts kring tak och väggar, blom-krukor i fönstret — och aldrig en slägt frisk luft. Det kan dock en fattig bestå sig liksom wäl som den rike; ty det kostar ej mer än att öppna ett fönster. Hur leswa de?

Mannen will endast ha salt mat, för att kunna få så mycket mer anledning att besöka Krogen, och när han kommer hem, Gud hjälpe de stackars barnen, om de ej ha en krukwa watten till hands att låta honom stjelpa i sig. — Och barnen sedan? I stället för att modren, när hon går i hjälphus eller på arbete, sjelf borde köpa ett bröd åt dem, ger hon dem några styfwer hwardera och låter dem köpa hwad de wilja; de köpa wanligen hos nästa mangelka snask, sura bär eller äpplen. Glad drénskan förtjenar ändå rätt bra, men olyckan är den, att hon inte kan undwara det fördömda Bränwinet.

Christine. Ja, ja, deri har hon rätt, Jungfru lilla.

Carin. När då en sådan sjukdom som Choleran infommer i en stor stad som Stockholm, är det wäl underligt, att den mest angriper personer, som lefwa på detta sätt? Är det ej snarare ett underwerk, om någon sådan går fri? Huru oförswarligt mot sig sjelfwa och andra handla då ej de, som icke allenast icke begagna de utwägar som en upplyst och faderlig öfwerhet i förening med ömsinta och wälgö-

rande medmenniskor med stora uppoffringar beredt dem till räddning ifrån döden, men som tillika gifwa dessa ädla medmenniskor skulden för hwad de sjelfwe wällat genom sin osnygg-
het, sitt oförståndiga lefnads sätt, och slutligen genom sin ohörsamhet mot deras råd? Jag kan inte annat än bli ifrig när jag tänker derpå: wet hon, Jungfru, det skär mig ända in i själen, att höra sådant dumt, oförståndigt och elakt prat, som det hon nu berättat; det wore wäl, om man kunde få rätt på dem, som sprida ut sådant; de borde få ett dugtigt straff; ty det är just de, som kunna kallas de fattiges argaste fiender och mördare.

Christine. Kära Jungfru, tag inte så häftigt wid sig; det är wäl inte så farligt heller. Folket finner wäl till slut, att det har orätt. Det war imellertid wäl, att jag fick träffa henne; hon talar alltid så förnuftigt, det wet jag, och derföre wille jag just höra hwad hon skulle säga om de der ryktena. Jag tror nu heller inte på dem; jag finner, att de äro orimliga.

Carl n. Det fögnar mig, men det är inte nog; hon skall också lofwa mig, innan wi skil-

jag åt, att hon skall söka öfwertyga alla andra, som hon hör sätta tro till sådana rykten, att de ha orätt. Gör hon det?

Christine. Topp! det skall jag, det kan hon wara wif på.

Carin. Farwäl då!

